

MESURES ACADÈMIQUES PER AL CURS 2020-2021 DE LES UNIVERSITATS CATALANES

Introducció

L'experiència i la tradició de treball en el sí del CIC, element troncal del sistema universitari de Catalunya, ha permès que, des del primer dia de la crisi generada per la pandèmia de la COVID-19, el Govern, les universitats i l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya hagin pogut treballar, conjuntament, per prendre acords i recomanacions específiques, per harmonitzar el sistema universitari català, en cadascun dels àmbits afectats per la crisi. Aquests acords es caracteritzen per l'equilibri entre la urgència i el respecte per l'autonomia i per tot el treball desenvolupat per les universitats, durant aquest període d'emergència sanitària.

La Junta del CIC, del proppassat 4 de juny va prendre l'acord de determinar, el període comprés entre l'1 de juny de 2020 fins a la finalització del curs acadèmic 2020-2021, independentment de la situació de l'estat d'alarma declarada pel govern de l'Estat, com a **"període excepcional per al sistema universitari de Catalunya"**, com a conseqüència de la pandèmia ocasionada per la COVID-19.

Aquest període d'excepcionalitat comporta que el sistema universitari de Catalunya hagi de prendre decisions per garantir la qualitat dels seus ensenyaments i mantenir l'equitat al sistema universitari, així com atendre, de forma coordinada i en temps adequat, les decisions adoptades respecte a l'organització del curs 2020-2021, sempre d'acord amb la normativa vigent.

Característiques del sistema universitari de Catalunya (SUC)

El sistema universitari de Catalunya (SUC) el componen 12 universitats, 11 presencials i 1 no presencial (UOC). 7 de les 12 universitats són universitats públiques presencials (UB, UAB, UPC, UPF, UdL, UdG i URV), dues més (UOC i UVic-UCC) mantenen contractes programa amb l'Administració i hi ha tres universitats presencials privades, que són universitats d'iniciativa social sense afany de lucre (UNISSAL: URL, UIC, UAO CEU). Amb una oferta conjunta que supera els 1.100 títols oficials de grau (520) i màster universitari (624), dels quals el 76% es concentra en la universitat pública, el 18% en la universitat privada i el 6% en la no presencial

La matrícula universitària als diferents nivells d'estudis oficials de grau i de màster universitari) ha assolit, el curs 2018-2019, les xifres més altes de la història, amb un total de 258.922 estudiants matriculats al sistema universitari de Catalunya (SUC). Un 58,8% de la matrícula del curs 2018-19 del SUC es concentra en les 8 universitats públiques, un 28,3% en la UOC (no presencial) i un 12,9% en les tres universitats privades. A aquest estudiantat de grau i de màster universitari, cal afegir també 17.342 estudiants de doctorat i unes quantes desenes de milers d'estudiants de titulacions pròpies i formació contínua superior. Respecte al nou accés, el curs 2018-2019 es varen matricular 81.897

nous estudiants, un 62,4% en les universitats públiques, un 26,2% en la UOC i un 11,4% en les universitats privades.

El sistema universitari presencial de Catalunya compta, també, amb un alt nivell d'internacionalització en la seva matrícula, amb més de 24.000 estudiants internacionals matriculats. De fet, el nostre país se situa com el 4t sistema universitari presencial més internacionalitzat de l'espai europeu d'educació superior (EEES), darrere del Regne Unit, Suïssa i Àustria, i amb un percentatge (12%) similar al dels Països Baixos (11%) i Dinamarca (10,8%). També, és un sistema atractiu per a l'estudiantat de la resta de l'Estat: més de 16.000 estudiants de la resta de l'Estat estan cursant estudis de grau i de màster universitari a Catalunya.

Un sistema que, també, suma prop de 40.000 treballadors i treballadores, entre professorat, personal investigador, personal tècnic i de serveis, i personal administratiu. El personal docent i investigador es caracteritza, en general, per una carrera amb contractes per etapes, entre 2 i 4 anys: predoctoral, postdoctoral i professorat lector, abans de l'estabilització.

La docència mixta: la modalitat transversal de les universitats presencials pel curs 20/21

Si la situació sanitària ho permet, la previsió és que el proper curs, durant la primera meitat, es pugui tornar a una presencialitat restringida, mitjançant l'aplicació de determinades condicions de distància a les aules, als passadissos i als espais comuns. Les previsions apunten que la situació sanitària farà molt difícil realitzar una docència, cent per cent presencial, i ens abocarà, sens dubte, a una docència mixta, en la qual es combini presencialitat, amb no presencialitat.

Adoptem l'expressió de docència mixta per diferenciar-la de la docència semipresencial, perquè aquesta última és una modalitat de docència que ja està prevista en la memòria de verificació de la titulació en qüestió, cosa que no succeeix amb la docència mixta. Per tant, en aquesta situació d'incertesa en el context social, adoptem el concepte de docència mixta, com una accepció que inclogui la realitat i la casuística de cada centre, en relació principalment a quatre qüestions bàsiques: espais físics, recursos materials, recursos humans i naturalesa de les assignatures.

Treballar en un context de docència mixta, durant els propers mesos, hauria de traduir-se, en la pràctica, en la millor combinació de les indubtables qualitats d'una bona formació presencial i els beneficis comprovats d'una bona formació en línia.

Sembla força clar que l'eficàcia de tot això dependrà, fonamentalment, no de la tecnologia emprada, ni del percentatge concret de presencialitat aplicada en cada cas, sinó de la coherència dels dissenys pedagògics, de la metodologia desenvolupada, del model d'avaluació -que es basi en els plantejaments de l'avaluació contínua, com ja s'ha

defensat en altres documents recents del SUC-, de l'ús eficient dels recursos i sens dubte, també, de la preparació i disposició del professorat.

Adaptació de la docència

Tot l'anàlisi s'ha de fer basat en dos punts fonamentals: informació i preparació de l'estudiantat i formació del professorat. El professorat necessita temps per formar-se i l'estudiantat ha de saber quines són les metodologies docents i els sistemes d'avaluació que s'aplicaran, de forma que, malgrat els canvis que s'introdueixin, es garanteixin els mateixos resultats d'aprenentatge que s'havien establert, inicialment, a tots els títols.

Per poder definir diferents escenaris, i no caure en la improvisació, cal considerar els diferents aspectes que afecten aquest model híbrid (modalitat presencial, amb entorns no presencials o virtuals). Qualsevol dels escenaris definits han de poder assegurar que l'estudiantat obtingui els resultats d'aprenentatge esperats i poder introduir, excepcionalment i de forma delimitada en el temps, entorns virtuals a una modalitat definida i establerta com a presencial.

La situació d'excepcionalitat acordada per al curs 2020-2021 no es tracta de transformar en "on line" les universitats presencials, ni la seva docència. Es tracta d'aprofitar, davant d'aquesta excepcionalitat, quina és la modalitat més adequada per generar bones pràctiques i assolir per part de l'estudiantat els seus resultats d'aprenentatge.

- **Avaluació contínua.**

Una de les preocupacions del professorat es centra en com es podrà portar a terme el procés d'avaluació, en una situació de no presencialitat (exàmens i proves finals). Per a l'organització del curs 2020-2021 i amb l'experiència del segon semestre del 2019-2020 es necessari reafirmar la importància dels processos d'avaluació contínua (AC), per les característiques que presenta. L'AC, a més de la finalitat sumativa (posar una nota per acreditar el resultat del procés d'aprenentatge), té una finalitat formativa, és a dir que la pròpia avaluació ajuda l'estudiantat a fer un procés d'aprenentatge gradual, el reorienta, i el va guiant en l'assoliment de competències. L'estudiantat anirà assolint les competències, si s'aconsegueix motivar-lo, motivació que dependrà de les activitats proposades. Serà clau, per tant la formació del professorat, en el sentit més ampli possible

- **Formació del professorat**

Totes les universitats del sistema universitari de Catalunya disposen de *Plans de formació del professorat*, cursos i activitats orientats a la formació inicial i continuada del professorat, que centren, actualment, una part important de l'activitat, com a conseqüència de la crisi sanitària viscuda, en la formació digital, l'assessorament sobre la virtualització dels ensenyaments, la utilització de diferents plataformes tecnològiques i les seves possibilitats de fer cursos sobre

“recomanacions i consells de com dissenyar en línia les assignatures del curs 2020-2021”. El plantejament d’aquesta formació ha de permetre el professorat formar-se i afrontar la docència, del proper curs, de forma organitzada i estructurada, fet que permetrà informar de forma clara a l’estudiant, abans de l’inici del curs.

- **Estudiantat**

Tot l’estudiant del SUC i aquell que accedeixi, per primera vegada, a les universitats catalanes haurà d’estar informat, abans de la matrícula del curs 2020-2021, dels plans d’aprenentatge de cadascuna de les assignatures, que inclourà informació sobre les metodologies docents i els sistemes d’avaluació.

Així mateix, serà informat del pla d’acompanyament específic, fonamentalment per a estudiantat de nou accés (incloent elements de socialització), dels plans d’acció tutorial, per a l’estudiantat de necessitats específiques, dels serveis d’atenció psicològica i de tots aquells serveis que poden ajudar l’estudiantat a la seva participació a la vida universitària.

Les universitats hauran de posar tota aquesta informació als seus webs i fer difusió entre l’estudiantat, prèviament, al període de matrícula. D’altra banda, es tindran en compte les necessitats socials de l’estudiantat per impulsar mesures que ajudin a restablir l’equilibri generat per la bretxa digital.

- **Internacionalització i mobilitat**

Les universitats catalanes consideren que s’ha de potenciar i flexibilitzar la mobilitat estudiantil, enfortint les aliances entre *partners* i amb el suport institucional del sistema universitari català. Aquesta mobilitat hauria de tenir un format híbrid on la presència física depengui de l’evolució de la pandèmia en cada país o regió a on es produeixi l’intercanvi.

- **Pràctiques externes**

El Consell Interuniversitari de Catalunya va aprovar el document “Acords i recomanacions del sistema universitari de Catalunya per a la finalització del curs 2019-2020”, amb la participació de totes les universitats catalanes, la Secretaria d’Universitats i Recerca i l’AQU Catalunya i es varen fixar recomanacions per a l’avaluació no presencial de l’estudiantat i la realització i l’avaluació de les pràctiques externes, treballs de fi de grau (TFG) i de màster universitari (TFM). Aquestes consideracions del document poden mantenir la seva validesa, durant el període d’emergència sanitària o d’excepcionalitat.

Atesa la preocupació per poder realitzar pràctiques, en modalitat presencial, de totes aquelles titulacions que tenen directives pròpies, calia preveure el desenvolupament de les pràctiques de l’estudiantat universitari de graus i de

màsters universitaris a realitzar a les institucions sanitàries i els centres educatius, el curs 2020-2021. És per això, que com a annexos, s'inclouen els acords establerts per la Secretaria d'Universitats i Recerca i el Departament de Salut (**annex 1**) i per la Secretaria d'Universitats i Recerca amb el Departament d'Educació (**annex 2**), per a la possibilitat de fer les pràctiques, en funció dels diferents escenaris possibles.

- **Calendari acadèmic**

Les universitats catalanes procuraran mantenir el calendari previst del curs 2020-2021 en totes les titulacions i cursos, preveient la possibilitat d'endarrerir aquest inici de curs per a l'estudiantat de nou accés a la universitat i alhora tenint cura de l'estudiantat que accedeixi al sistema, fruit de la segona convocatòria de les Proves d'Accés a la Universitat, per tal que aquests estudiants puguin seguir el curs amb normalitat, respecte als que varen accedir en la convocatòria de juny de 2020.

- **Assegurament de la qualitat dels canvis introduïts**

Els canvis introduïts en les metodologies docents i sistema d'avaluació durant el curs 2020-2021, es realitzaran d'acord amb el document "Orientacions per a l'adaptació de les titulacions universitàries en períodes d'emergència sanitària i excepcionalitat: implantació, desenvolupament i acreditació", aprovat per la Comissió d'Avaluació Institucional i de Programes (CAIP), de l'AQU Catalunya, en data 25 de juny de 2020 (**annex 3**).

- **Mesures de protecció i d'organització**

Totes les activitats docents planificades per les universitats estaran d'acord amb el Pla aprovat per cadascuna d'elles segons seguint els principis del "Pla sectorial de les universitats catalanes" aprovat pel PROCICAT el dia 29 de juny (annex 4) i regulat per la Resolució SLT 1492/2020. En cas de nous rebrots les universitats catalanes activarien les accions i acords dels documents aprovats pel segon semestre del curs 2019-20 a causa de la pandèmia de la COVID-19